

Utkast til handlingsprogram 2021 – 2024

Budsjett 2021

DEN NORSKE KIRKE

Hol kirkelige fellesråd

Høst 2020

1	Kirken i lokalsamfunnet	side 3
	Den norske kirke i omstilling – 1.1.	side 3
	Lovverk – 1.2.	side 4
2	Tjenesteområder og mål	side 4
	Kirkelig administrasjon - 2.1.	side 5
	Kirker - 2.2.	side 6
	Kirkegårder – gravplasser og gravferd – 2.3.	side 7
	Kirkelig virksomhet – 2.4.	side 7
3	Økonomi	side 9
	Forutsetninger, kommunestyrevedtak 2018/19	side 10
	Innmeldt behov drift og investering	side 13
	Driftsbudsjett 2021	side 12
	Investeringsbudsjett 2021 – økonomiplan	side 13
	Tilstandsanalyse Hol kyrkje - sammendrag	side 14

1.1. Kirken i lokalsamfunnet

Den norske kirke er en evangelisk-luthersk folkekirke som både historisk, juridisk og praktisk er forankret i lokalsamfunnet.

- Kirkeloven pålegger kommunen et hovedansvar for økonomien i den lokale kirke
- Utgiftsansvaret er i hovedsak knyttet til kirker, kirkegård m/bygninger og administrasjon, herunder drift av kirke/menighets- og prestekontor. Det ligger også forpliktelser knyttet til lovpålagte stillinger; klokkere, kirketjener, kirkemusiker og kirkeverge. Kommunens rammetilskudd skal også finansiere kirkelig virksomhet som diakoni, undervisning og kirkemusikk
- Den norske kirke utfordrer kommunens politikere til å inkludere kirken i arbeidet for å gjøre kommunen til et bedre sted å leve
- Den norske kirke kan bidra til å gi et lokalsamfunn identitet og verdier

Kirken har nettverk av profesjonelle og frivillige som kan omsorg og nærhet, og som kjenner menneskene etter møter i livets viktige faser. Det gir tilknytningspunkter til helse- og oppvekstarbeid, som har vært spesielt tydelige i forbindelse med korona-epidemien og planlagt oppstart av ungdomscafé. Kirkene er kulturhus med tradisjoner, der profesjonelle kulturarbeidere bidrar med kunnskap og engasjement.

Den norske kirkes arbeid i Hol har stor bredde og deltagelsen er forholdsvis stabil. De tre menighetene samlet i 2019 ca 7.400 til gudstjenester og 2.300 til konserter og andre arrangement. I tillegg kommer alle som deltar i gravferder, velser og som besøker de åpne kirkene. Bare i Geilo kulturkyrkje anslås dette å utgjøre mer enn 5.000 personer årlig som er innom på dagtid. Koronasituasjonen har gjort 2020 til et svært annerledes år, men samtidig synliggjort behovet for lokalkirken ved livets viktigste utfordringer og hendelser.

Den kristne kulturarven er et fundament for felles identitet, for tro og livsoppfatning, for framvekst og videreutvikling av etiske verdier i samfunn, familie og arbeidsliv. Kirken i Hol ønsker som folkekirke å møte mennesker i alle aldre og i ulike livssituasjoner med omsorg og fellesskap.

Fellesrådet ønsker at kirken skal ha et best mulig utgangspunkt for å møte utfordringer i tider preget av store utfordringer og sterke endringsprosesser, blant annet gjennom diakonalt arbeid, som er kirkens omsorg- og sosialarbeid, og arbeid til vern om skaperverket.

1.2. Den norske kirke i omstilling

Den 14. april 2020 ble Trossamfunnsloven vedtatt i Stortinget, og dermed er skillet mellom stat og kirke fullført. Samtidig fortsetter Den norske kirke, nå som eget rettssubjekt, med betydelige forvaltningsreformer, noe som også vil medføre en rekke praktiske og organisatoriske endringer i tiden fremover. Overgang til en felles arbeidsgiverlinje vil være sentralt i dette videre arbeidet, og selv om soknene forblir grunnenheten i organisasjonen diskuterer kirkemøtet blant annet om arbeidsgiveransvaret skal plasseres på kommune/soknenivå, prostinivå eller bispedømmenivå.

Den norske kirke vil fortsatt bli finansiert av stat og kommune. Tilskuddene til kirken vil bli fastsatt av Stortinget og kommunestyrene som i dag, men det vil eksempelvis bli et tydeligere skille mellom gravferdsvirksomheten og annen kirkelig virksomhet.

1.3. Lovverk

Kirkeloven §14 Kirkelig fellesråds oppgaver:

Kirkelig fellesråd skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen.

Kirkeloven §15 Kommunens økonomiske ansvar:

Kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

- a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker, utgifter til anlegg og drift av kirkegårder,
- b) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker, organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd,
- c) driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold
- d) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,
- e) utgifter til kontorhold for prester.

Fellesrådets budsjettframlegg skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene. Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelige ansatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp.

Gravferdsloven §3 Kirkelig fellesråds og kommunens ansvar:

«Kirkelig fellesråd har ansvaret for at gravplasser og bygninger på gravplasser forvaltes med orden og verdighet og i samsvar med gjeldende bestemmelser. Utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser utredes av kommunen etter budsjettforslag fra fellesrådet.»

2. Tjenesteområder og mål

Kirkemøtet har vedtatt følgende visjon og hovedmål for Den norske kirke 2019 - 2021:

Visjon: Mer himmel på jord

Hovedmål: Kirken skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke der alle kirkens organer har ansvar for at denne visjonen kan virkeliggjøres.

I perioden 2019-2021 skal kirken sentralt og lokalt arbeide for at:

1. Gudstjenestelivet blomstrer
2. Flere søker dåp og trosopplæring
3. Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet
4. Kirken engasjerer seg i samfunnet
5. Flere finner sin plass i kirkelig arbeid
6. Kirken skaper trygge rom
7. Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

Fellesrådets hovedmål:

Kirken i Hol skal fremstå som åpen og inkluderende for alle som har behov for omsorg på det personlige plan og være en god møteplass der folk i alle livets faser kan søke trygghet og fellesskap med andre.
Kirken skal yte best mulig service overfor kommunens innbyggere, hytteboere og gjester.
Kirkene skal være en attraktiv arena for forskjellige kulturuttrykk.
Kirker, bygg og anlegg skal ha høy standard på drift og vedlikehold.

2.1. KIRKELIG ADMINISTRASJON

Mål:

De kirkelige organ skal være i stand til å utøve sitt styringsansvar ved at de blir gitt en effektiv og kvalifisert kirkelig administrasjon

Fellesrådet vil sørge for at menighetene gis anledning til å organisere arbeidet sitt på en slik måte at ressurser frigjøres til menighetsbyggende arbeid – som er selve oppdraget for kirken

Fellesrådet vil:

- sikre trivelige og trygge arbeidsplasser, til beste for brukerne av kirkens tjenester og arbeidstakerne
- videreføre satsningen på arbeidsmiljø og HMS i staben
- satse på kirkefaglige kurs, kompetanseheving og videreutdanning, som definert i kompetansehevingsplan
- styrke det kirkefaglige samarbeidet i prosti og bispedømme
- videreføre dialogen med Ål kirkelige fellesråd om samarbeidsområder
- samarbeide med de andre fellesrådene i Hallingdal og IKT-Hallingdal/HD-nett om IKT-løsninger
- sørge for at alle som arbeider i kirken som ansatt eller frivillig kjenner sin rolle, sine rettigheter og plikter
- videreføre og videreutvikle samarbeidet med NAV, helse- og omsorg, Fretex og Kriminalomsorgen i frihet om tilrettelegging for arbeid og aktivitet for brukere
- styrke Kirkebladet økonomisk og hjemmesidene som viktige informasjonskanaler og arbeide for økt deltagelse fra menighetene og flere annonsører
- bistå soknerådene administrativt, spesielt i forhold til budsjett og regnskap, og koordinere menighetenes planarbeid

Budsjettmessige prioriteringer:

- 12600 Kjøpe inn mer renholdstjenester, både fra frivillige i Geilo sokn og eksterne leverandører (+ 40.000,-)
- 11202 Øke midler til velferdstiltak (+ 3.000,-)
- 10100 Legge til rette for frikjøp av stillinger til videreutdanning (0,3 årsverk)
- 10200 Planlagt vikarbruk i forbindelse med videreutdanning og kurs (+ 10.000,-)
- 17500 Bistå med regnskapene fra Geilo sokn, med refusjon av kostnader (30.000,-)

2.2. KIRKER

Kirkene representerer store kulturelle verdier og har stor betydning for lokal identitet. De må vernes for ettertiden, og samtidig være tjenlige samlingssteder for menneskene i dag. Samtidig representerer bygningene en særlig utfordring med hensyn til vedlikehold. Det gjelder også i forhold til utvikling og tilpassing etter dagens krav og behov.

Hol har mange vakre og spesielle kirker og verdifull og særegen kunst. Dette er verdsatt av Riksantikvaren og 3 av kirkene er listeført, i tillegg til at Hol gamle kyrkje er fredet. Det vil si at de er gitt et spesielt vern ved at Riksantikvaren er rådgiver for Tunsberg biskop som godkjenningsmyndighet.

I Riksantikvarens arbeid med listeføring av spesielt verneverdige kirker er følgende kriterier lagt til grunn: arkitektonisk/kunstnerisk verdi, representativitet, autenticitet, spesielt interessant senere ombygging/endring, del av viktig kulturmiljø, fremtredende plassering, interiør, inventar.

Bruttoareal på grunnflater i kirkebygg er 3.885 m² pluss tilhørende servicebygg på 400 m².

Mål:

***Kirkene skal vedlikeholdes med riktig vedlikehold til riktig tid
Kirkelige bygg og anlegg skal være tilgjengelig og funksjonell for alle***

Kirkene skal innby til et levende menighetsliv og et mangfold av kulturaktiviteter

Listeførte kirker: Hol kyrkje (1924), Hovet kyrkje (1910), Dagali kirke (1850)

Automatisk fredet: Hol gamle kyrkje (1200)

Ikke listeført: Skurdalskyrja (1969), Geilo kyrkje (1890), Geilo kulturkyrkje (2010)

Skurdalskyrkja og Geilo kulturkyrkje er utsmykket av to av våre fremste, nå avdøde kunstnere; Victor Sparre (d.2008) og Kjell Nupen (d.2014).

Hol kyrkje har 100 års jubileum i 2024, og et stort renoveringsarbeid skal gjennomføres i perioden.

Geilo kyrkje er i ferd med å få et betydelig vedlikeholdsetterslep, og fremtidig bruk må avklares.

Geilo kulturkyrkje skal få installert nytt, akustisk orgel i 2021

Brannalarmanleggene i de eldste kirkene må oppgraderes, og Hol kirkelige fellesråd har fått tilskudd til dette

Fellesrådet vil:

- at kirkene holdes i god stand og at det finnes fondsmidler tilgjengelig for å sikre gjennomføring av større vedlikeholdsprosjekt. Løpende vedlikehold er en kontinuerlig prosess som finansieres over driftsbudsjettet.
- rehabilitere Hol kyrkje før 100-årsjubileet i 2024
- avklare fremtidig bruk av Geilo kyrkje med Geilo sokn, og iverksette vedlikehold i tråd med fremtidig bruk
- sørge for at kirketjenerne har nødvendig kompetanse for å drifte verneverdige bygg og ta hånd om interiør og kirketekstiler på forsvarlig måte
- arbeide videre med tiltak som kan redusere energi- og ressursbruk
- bidra til tiltak som kan gjøre kirken mer fleksibel og tjenlig for variert bruk, fornyelse og slik at kirkene kan åpnes for turister og besøkende som gjerne vil se og oppleve kirkene
- vil sørge for regelmessig ettersyn og stemming av instrument, samt riktig og tilstrekkelig lydutstyr i alle kirker
- bidra til at Geilo kulturkyrkje får et godt akustisk kirkeorgel på plass i 2021, og at det finansieres i et spleiselag med sokneråd, private og med kommunal garanti
- Utskifting av brannalarmanlegg i 6 kirker og deler av sprinkleranlegg i Hol kyrkje

Budsjettmessige prioriteringer:

- Vedlikeholdsbudsjettet økes til ca. 1.300.000,- inklusive utskifting av brannalarmanlegg (+ 880.000,-)
- Investeringsbudsjettet oppdateres i tråd med innkomne tilbud på rehabilitering av Hol kyrkje
- Anskaffelsen av akustisk orgel tas med i investeringsbudsjettet (3.000.000,- i 2021)

2.3. GRAVPLASSER – KIRKEGÅRDER - GRAVFERD

Som gravferdsforvalter utfører fellesrådet tjeneste på vegne av alle kommunens innbyggere, uansett tro og livssyn. Det er en viktig oppgave som stiller krav til likebehandling og tilrettelegging i tråd med innbyggernes livssyn og behov. Gravferdslovens §23 pålegger at det skal avholdes årlige dialogmøter med representanter for andre tros- og livssynssamfunn. Dette samarbeider kirkevergene i dalen om.

På Geilo gravlund er det tilrettelagt et felt for muslimer.

Geilo kulturkyrkje har et livssynsnøytralt rom for gravferder, men det ligger i en kirke og Humanetisk forbund ønsker derfor heller å bruke Bygdahall, Fjellvang og Geilo samfunnshus, selv om det byr på praktiske utfordringer.

Gravplassene er kanskje det nærmeste en kommer et parkanlegg i en høyfjellskommune som vår. De skiller seg ut som et annerledes og sakralt rekreasjonsområde. Kirkegårdene er mye besøkt av både tilreisende og innbyggere, og folk er opptatt av at de er velstelte.

Grøntareal rundt kirker og gravplasser utgjør 66.987 m². Dette er krevende arealer å drifte.

Mål:

Gravplassene skal være tjenlige og vakre, og gi en verdig ramme rundt alles gravferd

Fellesrådet vil:

- at gravplassene skal fungere godt for pårørende og alle involverte parter under gravferd, for de som besøker kirkegården og for de som har sitt daglige arbeid her
- arbeide for at det anlegges minnelunder på alle gravplassene i kommunen. Ved Hol gravlund i 2021.
- arbeide for at ansatte har kunnskap om sorgreaksjoner slik at de kan møte mennesker på riktig måte og selv få nødvendig oppfølging i en ofte belastende hverdag
- sørge for at kirkegårdene blir godt utnyttet i forhold til gjenbruk av graver og arealutnytting og at grøntareal/vegetasjon får riktig skjøtsel
- få utarbeidet bevarings- og sikringsplaner for alle gravplassene i samarbeid med historielagene
- arbeide for miljøvennlig drift i alle ledd på kirkegården. Legge enda bedre til rette for kompostering og kildesortering og sørge for opprusting av vannposter, skilting mm
- at maskinelt utstyr er tjenlig og at det er midler til utskifting ved behov. Innkjøp av minitraktor i 2021
- sørge for at pårørende får god informasjon og kjenner sine plikter og rettigheter i forbindelse med gravferd og at de er kjent med lover og regler som gjelder på gravplassene
- At nye kistegraver ved Hol gravlund etableres fra 2025 ved oppfylling av de gamle feltene A-D

Budsjettmessige prioriteringer:

- Investeringsbudsjettet gir rom for innkjøp av minitraktor e.l. for effektiv gravplassdrift.
- Navnet minnelund i Hol tas inn i investeringsbudsjettet for 2021 (200.000,-)
- Kistegraver ved Hol gravlund planlegges og prosjekteres, slik at dette er klart i 2025 (200.000,- i 2024)

2.4. KIRKELIG VIRKSOMHET

Fellesrådet og kommunens ansvar når det gjelder kirkelig virksomhet

Fellesrådet sin oppgave i forhold til menighetsrådet er gjennom plan- og budsjettarbeidet å ta hensyn til de behov for samordning/ressurser de måtte ha for å kunne nå sine mål innenfor sine resultat og satsingsområder, jfr. Kirkelovens §14.

Fellesrådet bidrar med stillinger og midler til felles oppgaver innenfor informasjon (Kirkebladet), materiell til dåpsopplæring, konfirmasjonsopplegg og kirkemusikk. Menighetsrådene bidrar med frivillig innsats og betydelige egne midler (gaver, ofringer, dugnad).

Kommunen sitt økonomiske ansvar i forhold til kirkelig virksomhet fremkommer av Kirkelovens §15, jfr. side 4:

Fellesrådets budsjettframlegg til kommunen skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene. Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelige ansatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp.

2.4.1. Gudstjenester og kirkelige handlinger

Gudstjenester og kirkelige handlinger er kirkens sentrale tjeneste. Gjennom disse møter kirken sine medlemmer i viktige livsfaser og høytider. Biskopen forordner gudstjenesteplan for menighetene. Det er igangsatt et arbeid for å se på forordningen. *Fleksibilitet, involvering og stedegengjøring* var kjerneverdier i gudstjenestereformen som ble vedtatt på Kirkemøtet i 2010. Liturgiske elementer vil bli modernisert og endret i løpet av 2021.

Mål:

Gi god støtte og forutsigbare rammer slik at gudstjenester og kirkelige handlinger kan utføres på en god måte

Fellesrådet vil:

- Bidra til at den lokale gudstjenesteliturgien fornyes og at bruken av kirkene, spesielt vinterstid, vurderes i forhold til kost/nytte

2.4.2. Diakoni

Kirkemøtet har vedtatt plan for diakoni i Dnk: *Det er et mål at alle menigheter enten skal ha diakonstilling eller tilgang på diakonal kompetanse. For å nå et slikt mål kreves et stort løft i tallet på stillinger.* (KM-sak 06/07).

Diakoni er en viktig del av kirkens oppgaver, og kommer til uttrykk i møte med mennesker i ulike livsfaser. Gjennom diakonien ønsker kirken å sette fokus på omsorg, nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kampen for rettferdighet. Hol fikk tildelt fast diakonstilling med 50% statlig lønnstilskudd i 2019 – resterende 50% finansieres av soknerådene og Hol kirkelige fellesråd.

Mål:

Deltagelse, inkludering og tilhørighet for alle

Fellesrådet vil:

- At diakonen skal fokusere på å inspirere, motivere og ta vare på frivillige medarbeidere i alle aldersgrupper
- etablere ungdomscafé i kulturkyrkja tirsdager og fredager (Planlegger oppstart senhøsten 2020)
- støtte opp under arbeidet i TenSing United
- samarbeide om seniortilbud på Vika torsdager og i kulturkyrkja onsdager (Oppstart september 2020)
- ha fokus på mennesker i sårbare livssituasjoner – spesielt ungdom – og skape tilbud/møteplasser

2.4.3. Trosopplæring – «Størst av alt». Barn og unge i Den norske kirke

Stortinget vedtok i 2003 at trosopplæringen i Dnk på samme måte som den opplæringen som finner sted i andre tros- og livssynsamfunn skal stimulere til bygging av egen identitet og forståelse av kultur og tradisjoner i et samfunn der innslaget av ulike tros- og livssynssamfunn blir stadig rikere. Ved å fostre barn og ungdom som er trygge i sin religiøse identitet, er det grunn for respekt og toleranse i møte med dem som har en annen tro eller et annet livssyn, heter det i stortingsvedtaket.

Lokal plan for trosopplæring i Hol ble godkjent av biskopen i 2013. Planen er evaluert i 2018. Midler til trosopplæring overføres årlig via Tunsberg biskop. I 2019 mottok fellesrådet 266.000 kr. Statlige midler forutsetter at det er tilsatt i stilling med ansvar for trosopplæring. Aktuelle arrangement er Babysang, Tårnagenthelg, Lys Våken, 4 års bok, førsteklasses gudstjeneste mm.

Mål:

Alle menighetene skal involveres og alle kirkene brukes i trosopplæringsarbeidet

Alle sokneråda skal ha et trosopplæringsutvalg

Fellesrådet vil:

- At trosopplæringstiltakene evalueres jevnlig

2.4.4. Kirkemusikk og kultur

Det som særpreger kirken som kulturinstitusjon er bredde og mangfold. Den norske kirke er en av Norges største kulturinstitusjoner. Profesjonelle kirkemusikere, i samarbeid med mange frivillige, bidrar til at Hol har et kvalitetsmessig godt og variert musikk- og kulturtilbud.

I 2005 behandlet Kirkemøtet sin kulturmelding: «Kunsten å være kirke». Kirken sitt bidrag til et levende kulturliv innebærer at menneskers skapende evner tas i bruk. Som et resultat av Kirkemøtets satsing på kultur er det ansatt kulturrådgivere i alle bispedømmene.

Geilo kulturkyrkje regnes i bispedømmet som en «pilotkirke» i forhold til arbeid med kunst- og kultur. Dessverre har det vært vanskelig å finne midler til kulturstilling. Etter snart 10 års erfaring med utstrakt konsertvirksomhet, ser en at det er vanskelig å få dette til å gå rundt økonomisk. Det er arbeidskrevende og blir for mye arbeid på allerede pressede stillinger. Soknerådene med frivillige er oppfordret til å ta mer eierskap og ansvar for konsert- og kulturvirksomheten.

Mål:

Kirkene skal være kulturåpne med rom for varierte kunst- og kulturuttrykk

Fellesrådet vil:

- arbeide for at kulturkyrkja blir et naturlig møtested for mangfoldet av kulturelle formål og aktiviteter i kommunen
- bidra til at det utarbeides en kultur- og kirkemusikkplan for alle sokna
- bidra til at barn og unge gis gode muligheter til en "scene"

3. Økonomi

***God økonomistyring innen virksomhetsområdene
Avgjørende å få dekket den generelle lønns- og prisveksten
på nivå med kommunal deflator
Disposisjonsfond på min 100.000 kr og vedlikeholdsfond på min kr 400.000***

Driftsresultat 2019 viste et mindreforbruk på kr 525.290,01, og disposisjonsfondet er nå på rundt 1.000.000,-. Disse midlene er nødvendige å benytte av for å komme i takt med etterslepet på vedlikehold, især ved Hol kyrkje, samt å gjøre nødvendige investeringer i maskiner, utstyr m.v.

3.1 Forutsetninger:

Hol kommunestyre vedtok ved siste budsjettbehandlinger følgende:

PS 90/18 Punkt. 5: «Årlig driftstilskudd til Hol kirkelige fellesråd utgjør kr 6.450.000. Fra og med 2020 økes tilskuddet med kommunal deflator årlig. Tjenesteyting med 335.000 kr er inkludert i tilskuddet.

PS 90/18 Punkt. 12: «Det stilles garanti til Hol kirkelige fellesråd på inntil kr 800.000 i 2022 for kjøp av orgel til Geilo kulturkirke».

PS 54/19 Punkt. 1: «Til rehabilitering av Hol Kyrkje bevilges 1 Mkr i 2020. Hol kommune ved teknisk etat skal delta i rehabiliteringsprosessen gjennom å være med på å bestemme bruken av pengene. Det skal vurderes og søkes andre finansieringsordninger for rehabilitering av Hol Kyrkje.

Tjenesteytingsavtalen med kommunen innbefatter regnskapsføring, lønnskjøring og tekniske tjenester på gravferdsdriften (opptak/igjenfylling av grav) og brøyting/strøing. Verdsatt til 335.000 pr. år. Denne har ikke tidligere vært indeksregulert, men det er nå lagt inn økning i tråd med kommunal deflator.

Hva er riktig budsjett for fellesrådet?

Forslag til budsjett er basert på erfaringstall der lønn til ansatte utgjør mer enn 60 %. Resterende skal dekke drift av kirkebygg, utearealer, drift av gravplasser, gravferdsforvaltning og administrasjon og aktivitet.

Fellesrådet har som overordnet mål om å styre budsjettet innenfor vedtatte økonomiske rammer og kunne ha handlingsrom til å avsette eventuelt mindreforbruk til å sikre finansiering av uforutsette hendelser innen drift og løpende vedlikehold.

Vurdering av inntektsøkning

Inntektssiden på kirkelig aktivitet er uforutsigbar. Variable inntekter er i hovedsak festeavgift, stell av graver og inntekt ved utenbygds gravferder og vielser, samt utleie av kirkene. Ved en sammenligning med prisene i dalen, ligger Hol ganske likt med øvrige fellesråd, men noe høyere på noen utensogns tjenester.

Tjenester som fellesrådet yter og som ikke fremkommer i budsjett/regnskap

Ikke alle kostnader ved drift og aktivitet i kirkene fremkommer ved ordinært budsjettoppsett og regnskap.

Dette fordi mye av aktiviteten er basert på frivillighet av ulike slag. Et årsverk i kirkene i Hol genererer betydelig aktivitet og engasjement i Hol kommune som reiselivskommune.

- Kontorlokaler er kommunens ansvar å sørge for. Disse lokaler ligger plassert i den del av kirkebygget som Geilo menighetsråd fortsatt har et finansieringsansvar for ved sine låneforpliktelser. Disse kostnader finansieres ved frivillighetsarbeid
- Kirketorget driftes av frivillige. Årlig legges det ned ca. 2000 dugnadstimer her.
- Frivillige bidrar ved alle konserter, arrangement, minnesamvær etc. i Geilo kulturkyrkje
- Gjenbruksbutikken flyttet til Geilo menighetshus i 2013. Aktiviteten er økende og butikken sørger for finansielle bidrag til å inndekke Geilo menighetsråds låneforpliktelser og investeringstilskudd til utstyr i kulturkirka. 6000 timeverk legges ned hvert år. Det er inngått avtale med Hallingdal Renovasjon om plassering av container på Lauvrud avfallsmottak, der folk kan sette brukbare ting for videresalg i Gjenbruksbutikken. Det er etablert møbelutsalg i gamle Samvirkelagbygget og det innkjøpt varebil for henting og bringing av varer og den leies også ut. Gjenbruksbutikken har blitt en arena for sosialt samvær og er et viktig miljøprosjekt
- Et viktig frivillig arbeide i grenseland mot kommunens helse- og omsorgstjenester, er kirkens diakonale arbeide. Dette bidrar til enkeltmenneskers opplevelse av trivsel og velvære, fysisk og psykisk helse.

Låneforpliktelser – Geilo kulturkyrkje

Restsaldo lån KLP, pr. 1.1.2020 (Lån 11.650.000) - kr **8.591.875**

Restsaldo lån KLP « (Lån 1.500.000) - kr **1.110.000**

Geilo menighetsråd finansierer lånekostnadene fra Geilo kirkefond (arv, gaver), givertjeneste, Kirkens Gjenbruksbutikk, kirketorget og kulturdriften. I 2019 har Geilo menighetsråd betalt ca 800.000 i lånekostnader. I tillegg betjener Geilo menighetsråd et lån på 2 mill. i OVF.

Fra 2010 til 2018 har kommunen mottatt kr 3.057.688 i statlige rentekompensasjonsmidler til byggingen av Geilo kulturkyrkje.

Poster i budsjettet med forholdsvis stor forutsigbarhet

Lønn - Fellesrådet har ca. 7,5 årsverk og lønn utgjør rundt 60% av de totale utgiftene.

Renhold – Kirkerenhold tilligger kirketjenerstillingen, og det leies inn hjelp til vindusvask. Frivillige står for renhold av menighetslokaler og kirketorg i kulturkirka.

Trosopplæringsmidler - Statlig bevilgning til trosopplæring avklares i forbindelse med statsbudsjettet hvert år. I 2019 var det øremerkede tilskuddet til Hol 266.000 kr.

Strøm - er en stor utgiftspost med nokså stor variasjon, selv om vi benytter oss av konsesjonskraft. Kulde og mange kistebegravelser vinterstid gir store utslag i strømforbruket.

Vedlikehold – løpende: Uforutsette hendelser, skader og slitasje på utstyr, på kirker og kirkegårder skjer og må utbedres løpende. Dette kan ikke utsettes, da kostnadene kan bli større. Driftsbudsjettet er gitt en betydelig økning for å ta igjen vedlikehold på våre 7 kirker, tilhørende bygg og 7 gravplasser.

3.2 Kommunalt driftstilskudd

For å kunne ha en forutsigbar håndtering av forpliktelsene, især gjennomføring av større vedlikeholdsprosjekter som går over flere år, regnes det som essensielt at det kommunale driftstilskuddet økes med kommunal deflator, i henhold til vedtak i Hol kommunestyre, sak 90/18, punkt 5.

Revidert statsbudsjett tar utgangspunkt i kommunal deflator på 1,4% i 2021, og dette er lagt til grunn. Lønnsoppgjøret hittil tilsier imidlertid en økning på over 2%. Påfølgende år er det så kalkulert med 3% økning.

Scenario	2020	2021	2022	2023	2024
+ 1,4%, så 3%	6 644 000	6 737 000	6 939 000	7 147 000	7 361 000

3.3 Kommunale investeringstilskudd

Utover driften er også Hol kommune pliktig i å yte tilskudd til nødvendige investeringer. Investeringer til gravplasser jfr. Kirkeloven §15 b) står her i en særstilling, da finansiering av gravplasser er et entydig kommunalt ansvar. For kommende økonomiperiode er det nødvendig å få etablert nye graver ved Hol kyrkjegard. Etter en helhetsvurdering er det valgt å dele prosjektet opp, slik at navnet minnelund med plass for 104 urner etableres så snart som mulig (2021). Etablering av ca. 400 nye kistegraver gjøres ved oppfylling av de eldste gravfeltene i 2025 - etter 100-års jubileet for Hol kyrkje, og etter at festetiden for størstedelen av eksisterende graver har utløpt. Dette gir både fine og kostnadseffektive utbygginger. Foreløpig estimat for fremdrift og kostnad er:

2021	Etablering av navnet minnelund for nedsetting av urner - felles minnesmerke. Prosjektet forutsetter at egne kirketjenere benyttes, samt bistand med gravemaskin fra Teknisk etat i Hol kommune. (104 urner til ca. 2000,-/gravplass)	200 000,-
2024	Prosjektering av oppfylling av gravfeltene A-D, slik at disse kan tas i bruk som kistegraver (Disse kan ikke brukes til kistegraver i dag pga. grunnforholdene)	150 000,-
2025	Gjennomføring av oppfylling av gravfelt A-D. Prisestimatet forutsetter bruk av kommunens morene- og jordmasser fra Wøllo-feltet (ca. 400 kistegraver)	1 000 000,-

Hol kommune stiller en kommunal garanti på inntil 800 000,- i 2022 til nytt orgel i Geilo kulturkyrkje (Kommunestyresak PS 90/18). Levering av orgelet skal etter planen skje i 2. halvår 2021, og restbeløpet på prosjektet er ca. 3 000 000,-. Prosjektet er fortsatt ikke fullfinansiert med gavemidler, så det kan fortsatt bli aktuelt å benytte den kommunale garantien. Det er søkt rentekompensasjon på prosjektet.

For rehabiliteringen av Hol kyrkje ble det gitt et tilskudd på 1 000 000,- som investeringsmidler til disposisjon til prosjektet i 2020 (Kommunestyresak PS 54/19, punkt 1). Størsteparten av disse midlene er fortsatt ubrukt, men det anslås fortsatt at rehabiliteringsarbeidene fortsatt vil koste ca. 10 millioner kroner totalt frem til 2023. Hol kommune ønsker å benytte ekstraordinære midler i forbindelse med korona-krisen som alternativ finansiering til dette prosjektet. Hele prosjektet er å anse som investering (jfr. veiledning for KRS nr. 4, punkt 3.3.1)

3.4 Sammendrag over kommunale tilskudd 2021-2024

	2020	2021	2022	2023	2024	
Kommunalt driftstilskudd	6 644 000	6 737 000	6 939 000	7 147 000	7 361 000	Kirkeloven §15 Vedtak PS 90/18, Pkt 5
Kommunal tjenesteyting	335 000	339 000	335 000	335 000	335 000	Kirkeloven §15, 4. avsn.

Kommunal utbetaling, drift	6 309 000	6 398 000	6 590 000	6 787 000	6 991 000	
Investering, Hol kyrkje	1 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000		Kirkeloven §15 a) Vedtak PS 54/19, Pkt 1 KRS 4, veileder 3.3.1
Investering, Orgel Geilo			800 000			Kirkeloven §15 a) Vedtak PS 90/18, Pkt 12
Investering, Hol gravlund		200 000			150 000	Kirkeloven §15 b) Ikke behandlet i KS

3.5 Investeringer som tas fra disposisjonsfondet

Hol kirkelige fellesråd ønsker å investere i minitraktor med tilhørende maskinelt utstyr ved å benytte inntil 500.000,- fra disposisjonsfondet. Tiltaket anses nødvendig med tanke på HMS for kirketjenerne, men vurderes også som lønnsomt i forhold til effektiv drift av gravplassene.

3.6 Driftsbudsjett 2021

	Budsjett 2021	Budsjett 2020	Budsjett 2019
Inntekter			
Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	526 000	418000	418000
Refusjoner/overføringer	1400000	1396000	1396000
Kalk. inntekt. ved kommunal tj.ytingsavtale	339000	335000	335000
Statlige tilskudd (trosopplæring)	280000	266000	370000
Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke (diakon)	400000	0	0
Tilskudd fra Hol kommune	6398000	6309000	6115000
Tilskudd fra sokn og organ for sokn	220000	0	0
Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	370000	70000	70000
Sum driftsinntekter	9 933 000	8794000	8704000
Utgifter			
Lønn og sosiale utgifter	5405006	5305000	5205500
Kjøp av varer og tjenester	3048494	2060500	1864000
Refusjoner/overføringer	360000	360000	417000
Kalk. utg. ved komm. tj.ytingsavtale	339000	335000	335000
Tilskudd og gaver	3000	3000	2000
Sum driftsutgifter	9155500	8063500	7823500
Brutto driftsresultat	777500	730500	730500
Renteinntekter og utbytte	20000	40000	40000
Renteutgifter og låneomkostninger	140000	163000	163000
Avdrag på lån	582500	582500	582500
Utlån, andeler (KLP)	25000	25000	25000
Netto finansutgifter	-727500	-730500	-730500
Avskrivninger	1200000		
Motpost avskrivninger	1200000		
Netto driftsresultat	50000		

Interne finansieringstransaksjoner

Bruk av tidligere års overskudd	0	
Bruk av disposisjonsfond	500000	<i>Minitraktor med utstyr</i>
Bruk av bundne fond	7000000	<i>Hol kyrkje, orgel GKK</i>
Sum bruk av avsetninger	7500000	
Avsatt til dekning av tidligere års underskudd	0	
		<i>Tilsvarende verditap</i>
Avsatt til disposisjonsfond	50000	<i>anleggsutstyr (10 år)</i>
Avsatt til bundne fond	0	
Overført til investeringsbudsjettet	7500000	
Sum avsetninger	7550000	
Mindreforbruk/merforbruk	0	

3.7 Investeringsbudsjett – økonomiplan 2021 - 2024

Investeringsbudsjett	2021	2022	2023	2024
Investeringer i anleggsmidler				
Rehab. Hol kyrkje, inkl. overf. fra 2020	3 800 000	3 000 000	3 000 000	
Orgel i Geilo kulturkyrkje	3 000 000			
Hol kyrkjegard	200 000			150 000
Minitraktor med tilbehør	500 000			
Sum investeringer i anleggsmidler	7 500 000	3 000 000	3 000 000	150 000
Finansieringsbehov	kr 7 500 000	kr 3 000 000	kr 3 000 000	kr 150 000
Finansiert slik:				
Tilskudd til investeringer				
Kommunale tilskudd	4 000 000	3 000 000	3 000 000	150 000
Gavemidler, Geilo sokn	3 000 000			
Sum ekstern finansiering	7 000 000	3 000 000	3 000 000	150 000
Overført fra driftsbudsjettet				
Bruk av avsetninger fra disposisjonsfondet	500 000			
Sum finansiering	kr 7 500 000	kr 3 000 000	kr 3 000 000	kr 150 000
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Vedlegg: Hol kyrkje - rehabilitering - sammendrag av tilstandsanalyse. mai 2019

Akasia Eiendomsforvaltning AS (et selskap eid av Bergen kirkelige fellesråd) ble valgt til å gjennomføre en tilstandsanalyse for kirka. Analysene er levert i henhold til revidert KA-mal fra desember 2019 (Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon) med tilhørende sjekklister NS-3451.

Registreringen følger standardens fire tilstandsgrader:

TG0 = ingen avvik – KG0 = ingen konsekvenser

TG1 = mindre eller moderate avvik – KG1 = små konsekvenser

TG2 = vesentlige avvik – KG2 = middels store konsekvenser

TG3 = stort eller alvorlig avvik – KG3 = store konsekvenser (fare for liv og helse)

Økonomiske beregninger

Beregningene er foretatt ved bruk av erfaringstall og estimater fra sammenlignbare referanseprosjekt som gir godt grunnlag for å gi gode anslag, men samtidig dukker det ofte opp utfordringer som ikke oppdages før arbeidet er i gang.

Kartlegging av tilstand har totale kostnader på til sammen kr 9.780.000 eks. mva.

Kostnadsestimater inneholder entreprenørkostnader for tilstandsgrad TG3 / TG2, og tilhørende riggkostnader og øvrige prosjektkostnader som prosjektering og byggeledelse. Kalkulasjoner er vurdert utfra en prosjektering og rehabiliteringsperiode over maks 2 år.

	Bygningsdel / objekt – Tiltak – kostnad delprosjekt	1000 kr	Tilstandsgrader
1	Yttertak og tårn (Skifertaket er fra opprinnelse i 1924) Utbedre fuktskader – 30 Skiftertekking, undertak, lufting og lekting – 2.900 Utbedre mangelfullt lynvernanlegg – 280 Takrenner, vindskier – 290 Snøfangere - 140	3.640	TG2/TG3, KG3
2	Yttervegger Utbedre fuktskader bunnstokk – 60 Maling vegger og alle vinduer må repareres og males - 980	1.040	TG2/TG3
3	Grunn, fundamenter, kjellere, kryprom Drenssystem rundt kirken for overflatevann – 330 Installere rister på ventiler - 15	345	TG2
4	Utendørs anlegg, installasjoner, tilgjengelighet Utbedre skader på trapper, hc-rampe – 165 Stakittgjerde, port – 280	445	TG1/TG2/TG3
6	Kirkerom, galleri, våpenhus Reparasjon vinduer/glassmalerier, male alle vinduer – 320 Dragere har stor synk midtparti, orgel for tungt ? Forsterke/fundamentere galleri i krypkjeller – 340 Kirkebenker males – 90 (TG1)	750	TG2/TG3/KG3

7	Sakristier og øvrige rom Innvendig maling gulv – 50 Innvendig maling vegger – 70 Innvendig maling himling – 40	160	TG1/TG2
8	Tekniske installasjoner El-anlegg renovering, teleslynge, styring – 270 Lysanlegg, gradvis overgang til LED – 40 Nye benkevarmere – 300	610	TG1/TG2
9	Alarm og sikring Hoveddør rehabiliteres - 40	40	TG1/TG2
	Rigg og drift	800	
	Entreprensekostnad eks. mva	8.280	
	Prosjektering, adm., bikostnader, forsikringer	1.500	
	Byggekostnad eks. mva	9.780	

Bygningsdeler med høy risiko

Bygningsdeler m/TG3	Vurdering/skade	Tiltak	Kostnad
---------------------	-----------------	--------	---------

Tårn og takkonstruksjon	Innfesting og fuktsikring har oppnådd sin forventede levetid. Mangelfullt lynvernanlegg	Fullstendig ny skifertekking med lufting/isolasjon/lekting	3.640
Utvendige grunn- og dremsforhold	Fallretning fra terreng og veikurve forårsaker frost og setningsskader på grunnmur	Foreslår å etablere et drens og overflatesystem rundt bygning	345
Utvendig kledning med malingslag	Kirkens kledning er svært værslitt med manglende malingslag	Rehabiliterer enkelte råteskader, etterfulgt av malingslag	1.040
Utvendig gjerde, trapper, rekkverk, hc-rampe	Gjerde består av stakittgjerder som har omfattende råteskader. Trapper har bruddskader og mangler rekkverk	Etablere nytt stakittgjerde med inngangsport, utbedre skader på trapp og manglende rekkverk	445
Høy risiko KG3 (år 2020)			
Takkonstruksjoner sideskipene	Skifertekking blir skadet av nedfall fra isdannelser og løs skifer fra tårn og skip	Takrehabilitering ved tårn og skip, inkl. etterisolering på nedre deler av taket. Nedfall av skifer bør prioriteres med tanke på HMS	450
Orgelgalleriet	Orgelgalleriets bæreevne og statikk må ha ytterligere undersøkelser	Gjennomføre undersøkelser på underliggende bæring av galleriet. Fundamentene i krypkjeller	340